

KNJIŽEVNE PERSPEKTIVE ALI ETOLOŠKE KNJIŽEVNE VRSTE V SLOVENSKEM PESNIŠTVU ZA OTROKE

Povzetek

Prispevek poskuša razkriti nekatere tipične notranje književne perspektive v besedilih najpomembnejših pesnikov za otroke (Levstik, Župančič, Černejeva, Kosovel, Gradnik, Krakar, Pavček, Zajc, B. A. Novak, Grafenauer itd.) Analiza se naslanja na literarnoteoretsko vedenje, ki izhaja iz Kmeclove *Male literarne teorije*, kjer so predstavljene književne vrste z ločitvijo na oblikovne in etološke. Slednje določajo notranji slog, t.j. tipično perspektivo posameznega avtorja. Poleg tega Kmecl ločuje pet tipičnih perspektiv: tragično, komično, groteskno, idilično in pravljlično, ki nam služijo kot orodje pri analizi pesemskih besedil.

Skozi časovni pregled tega pesništva se razkrijejo različne pesniške »drže do sveta« (Kmecl), ki so tipične za posamezno obdobje in zaznamujejo dojemanje dane stvarnosti. Če realizem izpostavlja didaktičnost in se pesniki nove romantike odzivajo s pravljlično in humorno perspektivo (Kette, Gruden), je v modernizmu opazen humorno nonsensen pogled (Zajc, Kovič idr).

Pesniška perspektiva se spreminja tudi s tematiko pesemskega besedila, hkrati pa je z njo ponotranjen čas, v katerem so pesmi nastajale. Zato bo prispevek opozoril tudi na besedila s podobno tematiko, vendar časovno različnih avtorjev, ki so upesnjena skozi različne perspektive (Kosovel, Zajc).

Summary

The literary perspectives or ethological literary genres in Slovene poetry for children

The article attempts to present some typical internal literary perspectives in the texts of the most important poets for children (Levstik, Župančič, Černe, Kosovel, Gradnik, Krakar, Pavček, Zajc, B. A. Novak, Grafenauer, etc.). The analysis relies on the literary-theoretical knowledge, based on *Mala literarna teorija* written by Matjaž Kmecl. It presents the literary genres, divided into formal and ethological ones. The former define the inner style, that is a typical perspective of a certain author. Besides that, Kmecl distinguishes five typical perspectives: tragic, comic, grotesque, idyllic and fabulous. When analysing poetry they can be used as tools.

The time review of that poetry will reveal a different poetic »world attitude« (Kmecl), typical for a particular period and characterising the comprehension of present reality. If realism exposes didactics and the poets of new romanticism respond with fabulous and humorous perspectives (Kette, Gruden), modernism on the other hand expresses an obvious nonsensical perspective (Zajc, Kovič, etc.).

The poetic perspective changes also with the theme of a poem and at the same time individualises the time of their creation. Therefore the article will remind us of thematically similar texts, but written in different times through different perspectives.